

Polska burżuazja i jej symboliczni spadkobiercy. Genealogiczne korzenie polskiej i żydowskiej elity ekonomicznej oraz ich spuścizna ideologiczne we współczesnej przestrzeni społecznej inteligencji

Celem projektu jest zbadanie środowisk zajmujących się w Polsce kultywowaniem, w różnych formach i aspektach, pamięci żydowskiej. Zakładamy, że różnie definiowani spadkobiercy tradycji żydowskich, w szczególności pamięci dawnych elit żydowskich w Polsce, stanowią ciekawą część szeroko rozumianej polskiej inteligencji. Poznanie genezy, sposobów funkcjonowania i różnorodności tych środowisk może być ważnym wkładem w zrozumienie ról społecznych współczesnej polskiej inteligencji. Naszą analizę prowadzić będziemy metodami socjologicznymi inspirowanymi w szczególności szkołą metodologiczną Pierre'a Bourdieu która inspirowane są obecnie dynamicznie na świecie studia nad elitami społecznymi. Jest to ujęcie znacząco różne od dominujących w Polsce klasycznych podejść historycznych do danego tematu, ale także od dominujących w tradycyjnej socjologii prezentystycznych studiów nad elitami, czy też studiów nad postawami wobec Żydów, antysemityzmem itp. Jedną z naszych głównych hipotez jest, że środowiska kultywujące pamięć o żydowskiej spuściznie, czy to na poziomie rodzinnym, czy też instytucjonalnym, odgrywają rolę inteligenckiego w swojej naturze substytutu nie istniejącej w Polsce, w szczególności w sensie ciągłości historycznej, wielopokoleniowej burżuazji. W takim kontekście, przypuszczamy, że tożsamość części wspomnianych środowisk, ich status społecznych wewnątrz inteligenckiej elity, budowane są w części na ich zdolności do wchodzenia w symboliczne role dawnej burżuazji. Związane jest to w szczególności aspiracjami do wytyczania programów modernizacyjnych i tworzenia kosmopolitycznych wariantów tożsamości społecznych, w tym narodowych. Planujemy więc weryfikację hipotezy o swoiście totemicznej roli części wspomnianych środowisk, innymi słowy o symbolicznej, a w dużym stopniu znaturalizowanej roli kontynuatorów tradycji żydowskich jako wzorców ideowych, a także osobowych, dla dużej części inteligenckiej elity.

Aby dokładnie zbadać dane środowisko i jego społeczne role planujemy różnego rodzaju badania empiryczne oraz analizę danych zastanych. Badania obejmą przede wszystkim wywiady z przedstawicielami interesujących nas środowisk w ich pełnej różnorodności. Analiza danych zastanych, oprócz studiów nad obszerną literaturą przedmiotu obejmować będzie kilka badań ilościowych. Pierwsze to analiza genealogiczna, a więc budowa bazy o rodzinach wielkiej burżuazji polskiej i żydowskiej przełomu wieków i jej potomków, z drugiej strony przodków powojennych elit inteligenckich. Analiza danej bazy pozwoli na ocenę trwałości wielkich rodzin burżuazyjnych i ocenę na ile i w jaki sposób środowiska, które dziś uznawać można za kontynuatorów tradycji burżuazyjnych powiązane są ze swymi przodkami. W szerszym planie chodzić będzie o analizę genezy interesującego nas pola społecznego, co powinno wnieść istotny wkład do badań nad współczesną inteligencją polską. Badać planujemy także kilka wybranych historycznych cmentarzy polskich, w szczególności tych na których znajdują się mogiły znanych rodzin burżuazyjnych oraz ich potomków. Analiza ta, połączona ze studium nekrologów, pozwoli na prześledzenie historycznej ewolucji elit o najwyższym statusie społecznym i da podstawę do oceny stopnia ich ciągłości. Jednocześnie pozwoli to na uzyskanie wglądu w znaturalizowane formy uznania dla danych środowisk i ich tradycji, a także wyodrębnić postacie otaczane szczególnym inteligenckim kultem. Połączenie metod analizy danych genealogicznych, cmentarnych oraz nekrologów z ujęciami jakościowymi, w szczególności tzw. analizą prosopograficzną (poszerzoną, kontekstową analizę biograficzną) znanych postaci i rodów, stanowić będzie istotną innowację w badaniu tradycyjnych elit społecznych i ich ewolucji. Pozwoli na ujawnienie zarówno materialnych jak i symbolicznych czynników ich reprodukcji a także rozrysowanie struktury, czyli obrazu różnorodności tej ważnej części polskiej inteligencji.